

WOORDENSCHAT Vorbewerken

Praktische handvatten voor het taalles- en rekenonderwijs zoals deze Kwaliteitskaart zijn te vinden op www.taalpilots.nl en www.rekenpilots.nl.

De rubriek 'implementatiekoffer' bevat alle informatie en handreikingen die in het kader van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs worden ontwikkeld om het onderwijs in de basisvaardigheden te verbeteren.

AANDACHTSPUNTEN – Vorbewerken *Leerlingen betrokken maken*

1. Vorbewerken: leerlingen betrokken maken en het woordenschatnetwerk activeren

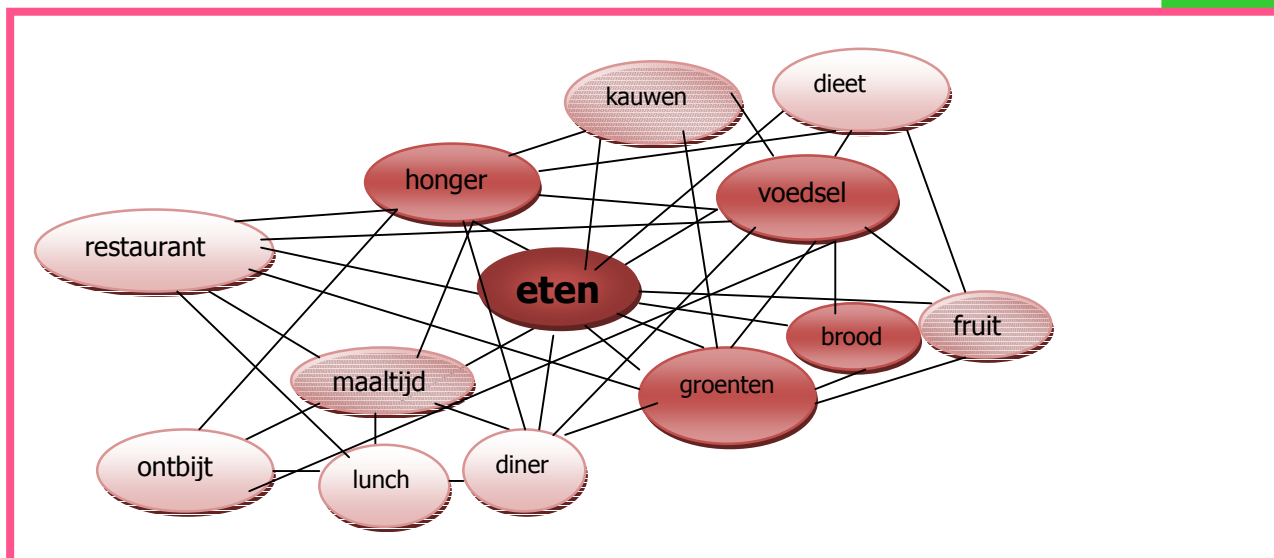
2. semantiseren
3. consolideren
4. controleren

Vorbewerken is de eerste stap van de viertakt, waarbij het gaat om het creëren van een gunstige beginsituatie. Bij geen enkele leersituatie val je zomaar met de deur in huis, dus ook niet bij woordenschatactiviteiten.

Bij Vorbewerken zijn er twee aandachtspunten:

- A. je wilt betrokkenheid tot stand brengen en leerlingen ontvankelijk maken voor de te leren woorden;
- B. je wilt aansluiten bij voorkennis en aanhaakpunten activeren in het netwerk van de woordenschat van leerlingen.

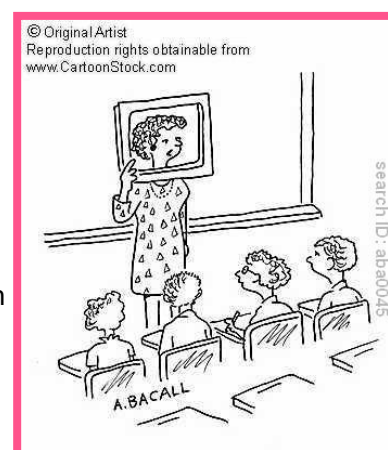
Bij woordenschatuitbreiding gaat het om netwerkopbouw. Woorden zijn niet los, maar in een hecht netwerk van woorden, betekenissen en betekenisverbindingen opgeslagen. Schematisch weergegeven kunnen we ons de woordenschat voorstellen als een gigantisch gestructureerd web van woorden en betekenisrelaties. Hieronder hebben we een sterk vereenvoudigd stukje web weergegeven rond een simpel woordje als 'eten'. In werkelijkheid is het onvoorstelbaar complexer: met veel meer woorden en betekenissen die meer of minder sterk gerelateerd zijn aan eten, voedsel en andere woorden die met 'eten' te maken hebben. Ook lopen er talloze verbindinglijnen tussen de woorden onderling.

Op het moment dat we het woord 'gerecht' zouden moeten aanleren, moet het aangehaakt worden bij dit stukje netwerk: een goede voorbereiding zou dus zijn om overdreven etend en kauwend de aandacht van de kinderen te trekken, zodat het stukje netwerk rond 'eten' wordt geactiveerd. Voorbereiden is een kwestie van een minuut: de voorbereiding gaat direct over in de semantisering.

Bij de voorbereiding zijn de volgende kwaliteitscriteria van belang:

- De voorbereiding is **kort**: een goede voorbereiding is een krachtige impuls, die hooguit enkele minuten duurt. Op het moment dat een stukje netwerk geactiveerd is en betrokkenheid van de leerlingen tot stand is gebracht, moeten de nieuwe woorden *meteen* aan de orde komen. Als de woordenschatles naadloos ingepast is in een rijke onderwijscontext valt deze samen met de voorbereiding: het is al in de situatie gegeven. Bijvoorbeeld als het thema 'voeding' leeft in de klas en het gaat over wat je lekker vindt, dan is dat op zichzelf al een voorbereiding voor het aan te leren woord 'gerecht' uit het vorige voorbeeld.
- De voorbereiding is **pakkend**: een goede voorbereiding creëert betrokkenheid. Het gaat erom aandacht te trekken en de kinderen te motiveren voor het leren van het woord of de woorden. Verzin een pakkende start, bijv. door iets humoristisch te doen. Een grapje verrast en verhoogt de belangstelling.
- De voorbereiding is **gefocust**, dat wil zeggen direct gericht op de te leren woorden en betekenissen; bij het voorbereiden willen we woorden aanhaken in het netwerk. Woorden lichten op in de hoofden van taalgebruikers als ze worden gehoord of gelezen. Een goede voorbereiding schiet midden in de roos: er kan een directe link worden gelegd naar de aan te leren woorden.

Colofon

De Kwaliteitskaart *Woordenschat Voorbereiding (november 2009)* is samengesteld door Dirkje van der Nulft en Marianne Verhallen en is een uitgave van Projectbureau Kwaliteit. Het Projectbureau Kwaliteit draagt zorg voor de uitvoering van de Kwaliteitsagenda PO Scholen voor morgen. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de PO Raad.